

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
Г-ЖА J. КОКОТТ
представено на 24 октомври 2013 година¹

Дело C-396/12

**A.M. van der Ham
A.H. van der Ham-Reijersen van Buuren**

(Преюдициално запитване, отправено от Raad van State (Нидерландия))

„Обща селскостопанска политика — Регламент (ЕО) № 1698/2005 — Подпомагане на развитието на селските райони — Изискване за кръстосано спазване — Намаляване на плащанията при неспазване на условията за подпомагане — Понятие за „умишлено неспазване“ — Поемане на отговорност за виновни действия на трети лица“

I – Увод

1. Може и да изглежда изненадващо, но в практиката на Съда използването на торове е един от най-важните въпроси в областта на агроекологичното право². Затова изглежда логично получаването на селскостопански помощи да се постави в зависимост от спазването на съответните нормативни разпоредби. Това става с въвеждането на така нареченото „cross-compliance“ (изискване за кръстосано спазване) в Регламент (ЕО) № 1782/2003³, което се разпростира и върху други системи за подпомагане, по-специално върху подпомагането чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) въз основа на Регламент № 1698/2005⁴, който е предмет на разглеждане в настоящия случай.

2. С настоящия случай се поставя въпросът при какви условия бенефициерът на помощите носи отговорност за нарушаване на нормативните разпоредби относно използването на торове върху площи, за които получава подпомагане. Във връзка с това нидерландският Raad van State отправя до Съда въпроси, чието значение далеч надхвърля рамките на агроекологичното право. Става дума всъщност за условията за извършване на действия при условията на умисъл и за тяхното установяване, както и за това доколко бенефициерът носи отговорност за действията на трети лица, ако им е възложил използването на съответния тор.

¹ — Език на оригиналния текст: немски.

² — Вж. например Решение от 8 март 2001 г. по дело Комисия/Люксембург (C-266/00, Recueil, стр. I-2073), Решение от 2 октомври 2003 г. по дело Комисия/Нидерландия (C-322/00, Recueil, стр. I-11267), Решение от 8 септември 2005 г. по дело Комисия/Испания (C-416/02, Recueil, стр. I-7487), Решение от 29 юни 2010 г. по дело Комисия/Люксембург (C-526/08, Сборник, стр. I-6151), Решение от 13 декември 2012 г. по дело Maatschap L.A. en D.A.B. Langestraat en P. Langestraat-Troost (C-11/12), както и Решение от 3 октомври 2013 г. по дело Brady (C-113/12).

³ — Регламент на Съвета от 29 септември 2003 година относно установяване на общи правила за схеми за директно подпомагане в рамките на Общата селскостопанска политика и за установяване на някои схеми за подпомагане на земеделски производители и за изменение на Регламенти (ЕИО) № 2019/93, (ЕО) № 1452/2001, (ЕО) № 1453/2001, (ЕО) № 1454/2001, (ЕО) № 1868/94, (ЕО) № 1251/1999, (ЕО) № 1254/1999, (ЕО) № 1673/2000, (ЕИО) № 2358/71 и (ЕО) № 2529/2001 (ОВ L 270, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 49, стр. 177).

⁴ — Регламент № 1698/2005 на Съвета от 20 септември 2005 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) (ОВ L 277, стр. 1, поправка в ОВ L 206, 2.8.2012 г., стр. 23; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 66, стр. 101).

II – Правна уредба

A– Право на Съюза

3. Нормативната уредба в правото на Съюза се съдържа в Регламент (ЕО) № 1698/2005, както и в приетите за неговото изпълнение Регламент (ЕО) № 1975/2006⁵ и Регламент (ЕО) № 796/2004⁶.

1. Регламент (ЕО) № 1698/2005

4. На основание на Регламент (ЕО) № 1698/2005 се предоставят средства за подпомагане на развитието на селските райони. Земеделските производители, които са бенефициери на такива помощи, съгласно член 51 са задължени да спазват определени минимални екологични изисквания за цялото си стопанство. В относимата си редакция параграф 1 гласи:

„(1) Когато бенефициерите, получаващи плащанията по член 36, буква а), [подточка] от i) до v) и член 36, буква б), [подточка] i), iv) и v), в резултат на действие или [бездействие, за което те са пряко отговорни], не спазват задължителните изисквания за цялото стопанство, предвидени в членове 4 и 5 от Регламент (ЕО) № 1782/2003 и в приложения III и IV към него, то общата сума на техните плащания, която следва да бъде изплатена в календарната година, в която е констатирано неспазването на задълженията, се намалява или отказва.

Намаляването или отказ[ът] по първата алинея се прилага също и в случаите, когато бенефициерите, получаващи плащанията по член 36, буква а), [подточка] iv), в резултат на действие или [бездействие, за което те са пряко отговорни], не спазват минималните изисквания за цялото стопанство за употреба на торове и препарати за растителна защита по член 39, параграф 3.“

5. Съгласно член 4 от Регламент (ЕО) № 1782/2003 и точка 4 от приложение III към този регламент към посочените изисквания спадат и установените в Директива 91/676⁷. Съгласно тази директива държавите членки приемат правила за прилагането на торове.

2. Регламент (ЕО) № 1975/2006

6. Член 22 от Регламент № 1975/2006 определя, че по отношение на намаленията или изключванията, които се прилагат след установяване на несъответствие, се прилага по-специално член 65, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 796/2004. Това препращане е отменено с член 1, точка 10 от Регламент (ЕО) № 484/2009⁸, в сила от 1 януари 2010 г.

5 — Регламент на Комисията от 7 декември 2006 година за определяне на подробни правила за прилагане на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета по отношение на прилагането на процедури за контрол, както и кръстосано спазване по отношение на мерките за подпомагане на развитието на селските райони (ОВ L 368, стр. 74; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 80, стр. 192), изменен с Регламент (ЕО) № 1396/2007 на Комисията от 28 ноември 2007 година за поправка на Регламент (ЕО) № 1975/2006 относно определяне на подробни правила за прилагане на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета по отношение на прилагането на процедури за контрол, както и кръстосано спазване по отношение на мерките за подпомагане на развитието на селските райони (ОВ L 311, стр. 3).

6 — Регламент на Комисията от 21 април 2004 година за определяне на подробни правила за прилагане на интегрираната система за администриране и контрол, кръстосано спазване и модулация, предвидени в Регламент (ЕО) № 1782/2003 и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета, както и за определяне на общи правила за прилагане на други задължения, съгласно Регламент (ЕО) № 479/2008 на Съвета (ОВ L 141, стр. 18; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 56, стр. 210), изменен с Регламент (ЕО) № 380/2009 от 8 май 2009 г. (ОВ L 116, стр. 9).

7 — Директива на Съвета от 12 декември 1991 година за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници (ОВ L 375, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 81).

8 — Регламент (ЕО) № 484/2009 на Комисията от 9 юни 2009 година за изменение на Регламент (ЕО) № 1975/2006 за определяне на подробни правила за прилагане на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета по отношение на прилагането на процедури за контрол, както и кръстосано спазване по отношение на мерките за подпомагане на развитието на селските райони (ОВ L 145, стр. 25).

7. Член 23, алинеи 2 и 3 от Регламент № 1975/2006 („Изчисляване на намаления и изключения“) регламентира изчисляването на намаленията:

„Когато несъответствието се дължи на [небрежност] от страна на бенефициера, намалението се изчислява по правилата, определени в член 66 от Регламент (ЕО) № 796/2004.

В случаите на умишлено [неспазване] намалението се изчислява съгласно член 67 от Регламент (ЕО) № 796/2004“.

3. Регламент (ЕО) № 796/2004

8. Член 65, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 796/2004 в своята първоначална редакция гласи:

„За целите на прилагането на член 6, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1782/2003 [за] дадено действие или бездействие [е отговорен пряко] отделния[т] земеделски производител, който [сам] е допуснал неспазването и който по време на определянето на въпросното неспазване е отговорен за въпросното стопанство, парцел, производствена единица или животно. Когато въпросното стопанство, парцел, производствена единица или животно са били прехвърлени на даден земеделски производител след началото на допускане на неспазването, лицето, на което те са прехвърлени, също [...] отгов[аря], в случай [...] че неспазването продължава, при условие[...] че то[ва лице] е могло да установи по разумен път и да прекрати това неспазване“.

9. Член 2, точка 3 от Регламент (ЕО) № 239/2005⁹ изменя член 65, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 796/2004, като от текста на разпоредбата на някои, но не на всички езици, се заличава думата „сам“.

10. Член 2, точка 3 от Регламент (ЕО) № 319/2008¹⁰ отменя член 65, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 796/2004, с действие от 1 април 2008 г., като член 3 от него обаче постановява:

„Член 65, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 796/2004, [в редакцията] преди заличаването му съгласно член 2, точка 3 от настоящия регламент, остава в сила за целите на прилагането на член 22, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1975/2006“.

11. Членове 66 и 67 от Регламент (ЕО) № 796/2004 уреждат в каква степен се намаляват помощите в случай на небрежност и умишъл.

В– *Нидерландско право*

12. Съгласно член 5, параграф 1 от Besluit gebruik meststoffen (Наредбата за използването на торове), приета за целите на транспонирането на Директива 91/676/ЕИО, прилагането на торове върху ливади или обработваеми земи е забранено, освен ако при наторяването се отделят ниски емисии на парникови газове.

9 — Регламент (ЕО) № 239/2005 на Комисията от 11 февруари 2005 година за изменение и поправка на Регламент (ЕО) № 796/2004 за определяне на подробни правила за прилагане на кръстосано съответствие, модулацията и Интегрираната система за администриране и контрол (ИСАК), предвидени от Регламент (ЕО) № 1782/2003 на Съвета за установяване на общи правила за схемите за директно подпомагане в рамките на Общата селскостопанска политика и за установяване на някои схеми за подпомагане на земеделските стопани (ОВ L 42, стр. 3; Специално издание на български език, 2007 г., глава 3, том 62, стр. 226).

10 — Регламент (ЕО) № 319/2008 на Комисията от 7 април 2008 година за изменение на Регламент (ЕО) № 795/2004 за определяне на подробни правила за въвеждане на схемата за единно плащане, предвидени в Регламент (ЕО) № 1782/2003 на Съвета относно установяване на общи правила за схеми за директно подпомагане в рамките на Общата селскостопанска политика и за установяване на някои схеми за подпомагане на земеделски производители, и Регламент (ЕО) № 796/2004 за определяне на подробни правила за прилагане на интегрираната система за администриране и контрол, кръстосано спазване и модулация, предвидени в Регламент (ЕО) № 1782/2003 на Съвета (ОВ L 95, стр. 63).

13. Съгласно член 2, параграф 1 от Beleidsregels normenkader randvoorwaarden Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (Насоки относно правната рамка на изискванията за кръстосано спазване в областта на общата селскостопанска политика, наричани по-нататък „Насоките“) при неизпълнение на задълженията, свързани с предоставяне на помощи, предоставената сума под формата на подпомагане на доходите се намалява с определен процент.

14. Съгласно член 8, параграф 1 от Насоките в случаите на умишлено неспазване на изискване или на норма процентът на намаление по принцип е 20 %, при което за оценка на наличието на умишъл следва да се вземат предвид следните критерии, посочени в член 8, параграф 2 от Насоките:

- a) при описанието на съответното изискване за кръстосано спазване е установена пряка връзка с умишления характер на неспазването;
- b) сложността на съответното изискване за кръстосано спазване;
- c) въпросът дали съществува дългосрочна постоянна политика;
- d) въпросът дали се касае за извършено действие или за съзнателно бездействие;
- e) обстоятелството, че земеделският производител вече е бил уведомяван за пропуски при изпълнението на съответното изискване за кръстосано спазване;
- f) степента на неспазване на съответното изискване за кръстосано спазване.

15. В приложението към Насоките като изискване за кръстосано спазване е посочено използването на торове, при което се отделят ниски емисии на парникови газове.

III – Главното производство и преюдициалното запитване

16. А. М. van der Ham и А. Н. van der Ham-Reijersen van Buuren, наричани по-долу заедно и всеки поотделно „van der Ham“, са земеделски производители в Нидерландия и бенефициери на агроекологична помощ.

17. На 13 март 2009 г. при проверка в стопанството на van der Ham се установява, че при използването на торове не се отделят ниски емисии на парникови газове. Констатира се, че съответната ливада е наторявана от самостоятелно зает земеделски работник по възлагане на van der Ham. На Съда не са предоставени допълнителни данни относно конкретните условия за използване на торовете.

18. Въз основа на тази констатация College van gedeputeerde staten van Zuid-Holland (Управителен колегиум на провинция Zuid-Holland, наричан по-нататък „College“) постановява решение от 29 юли 2010 г., с което отпуснатата на van der Ham помощ за 2009 г. се намалява с 20 % поради умишлено неспазване на относимите изисквания.

19. Обичайно College основава преценката си на критериите, посочени в член 8, параграф 2 от Насоките, а именно дали неизпълнението на изискването за кръстосано спазване е умишлено. Забраната за използване на торове по начин, по който не се отделят ниски емисии на парникови газове, представлява „дългосрочна постоянна политика“ по смисъла на член 8, параграф 2, буква c) от Насоките, поради което нарушението на забраната се приема за умишлено. Отговорността на van der Ham е ангажирана, тъй като самостоятелно заетият земеделски работник е прилагал торовете по начин, при който не се отделят ниски емисии на парникови газове.

20. С решение от 2 декември 2010 г. College отхвърля като неоснователно възражението на van der Ham. Rechtbank 's-Gravenhage също отхвърля подадената до него жалба по съдебен ред, което Van der Ham оспорва с жалба пред Raad van State. Raad van State моли Съда в рамките на производството по преюдициално запитване да отговори на следните въпроси:

1. Как трябва да се разбира понятието „умишлено неспазване“ в член 51, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета в редакцията, изменена с Регламент (ЕО) № 74/2009 на Съвета от 19 януари 2009 г., в член 23 от Регламент (ЕО) № 1975/2006 и в член 67, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 796/2004; за да се приеме, че е налице такова неспазване, достатъчно ли е да не е спазена дългосрочна постоянна политика по смисъла на член 8, параграф 2, буква с) от националните Насоки?
2. Правото на Съюза допуска ли възможността в държава членка да се приема, че е налице „умишлено“ по смисъла на цитираните регламенти неспазване на схема и тогава, когато са налице едно или повече от следните обстоятелства:
  - а) по отношение на съответното изискване за кръстосано спазване, което не е изпълнено, се приема, че действията са умишлени;
  - б) съответното изискване за кръстосано спазване е сложно;
  - в) съществува дългосрочна постоянна политика;
  - г) налице е активно действие или съзнателно бездействие;
  - д) земеделският производител вече е бил уведомяван за пропуски при изпълнението на съответното изискване за кръстосано спазване;
  - е) степента на неспазване на съответното изискване за кръстосано спазване сочи, че действията са умишлени?
3. Може ли получателят на помощта да носи отговорност за „умишлено неспазване“, ако трето лице извършва дейностите по възлагане от този получател?

21. В производството пред Съда писмени становища са представили Европейската комисия, Кралство Нидерландия, Република Словения и Република Естония. В съдебното заседание на 25 септември 2013 г. освен тях позицията си излагат и van der Ham, но не и Естония.

IV – Правен анализ

22. По-долу следва първо да се изясни, кои са приложимите редакции на посочените регламенти (по този въпрос точка А). По-нататък се разглеждат критериите за умишлено неспазване на изискванията (по този въпрос точка Б) и обстоятелствата, при които бенефициер на помощи е отговорен за лица, които извършват дейност по негова поръчка (по този въпрос точка В).

А – Относно приложимата правна уредба

23. Въпросите на Raad van State се отнасят до член 51 от Регламент (ЕО) № 1698/2005, изменен с Регламент (ЕО) № 74/2009, както и — без допълнително посочване на приложимата редакция — до член 23 от Регламент (ЕО) № 1975/2006 и член 67 от Регламент (ЕО) № 796/2004 на Комисията.

24. Проверката в стопанството на van der Ham е извършена на 13 март 2009 г. Следователно в настоящия случай посочените регламенти следва да се прилагат и тълкуват в редакциите им, които са били в сила към този момент¹¹.

25. По отношение на член 51 от Регламент (ЕО) № 1698/2005 това е редакцията *преди* изменението, въведено с Регламент (ЕО) № 74/2009, тъй като приложимите понастоящем изменения са влезли в сила едва от 1 януари 2010 г.

26. Членове 22 и 23 от Регламент (ЕО) № 1975/2006 също са изменени, а именно с член 1, параграфи 10 и 11 от Регламент (ЕО) № 484/2009¹², но тези изменения влизат в сила също едва от 1 януари 2010 г. Следователно и в този случай следва да се тълкува редакцията преди изменението.

27. Накрая, въпреки че Регламент (ЕО) № 796/2004 е изменен едва след провеждането на проверката на van der Ham на 16 май 2009 г. с Регламент (ЕО) № 380/2009 г., тези изменения се прилагат по отношение на заявленията за помощи за годините или премиите периоди, които започват на 1 януари 2009 г. или по-късно. Впоследствие този регламент е отменен съгласно член 86 от Регламент (ЕО) № 1122/2009¹³, считано от 1 януари 2010 г., като обаче продължава да се прилага по отношение на заявленията за помощи за пазарните години или премиите периоди с начало преди 1 януари 2010 г. Следователно в настоящия случай е релевантен Регламент (ЕО) № 796/2004, в редакцията му след Регламент (ЕО) № 380/2009. Вследствие на това не възникват проблеми във връзка с ретроактивното действие, тъй като меродавните в настоящия случай разпоредби не са засегнати от измененията.

A – По първия и втория преюдициален въпрос

28. С първия преюдициален въпрос запитващата юрисдикция би искала да се изясни как следва да се разбира понятието „умишлено неспазване“ съгласно член 23 от Регламент (ЕО) № 1975/2006 и член 67, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 796/2004, както и дали понятието може да се тълкува в смисъл, че за да се приеме, че е налице умишлено неспазване, е достатъчно да не е спазено правило от дългосрочна постоянна политика. Вторият преюдициален въпрос е формулиран малко по-широко, а именно дали следва да се приеме, че е налице умишлено неспазване, когато е налице едно или повече от определените в националните Насоки обстоятелства.

1. Допустимост

29. Словенското правителство изтъква, че вторият преюдициален въпрос следва да се ограничи до критерия, посочен в първия въпрос — дали е нарушена дългосрочната постоянна политика. Що се отнася до критериите, посочени в останалите точки, въпросът бил чисто хипотетичен и нямал пряка връзка с производството по главното дело.

30. Вярно е, че решенията на административния орган се основават само на посочения критерий. Все пак, не може да се изключи, че останалите критерии също са от значение за решаването на правния спор. Ето защо следва да се отговори и на втория въпрос.

11 — Вж. по-специално Решение от 14 октомври 2010 г. по дело Fuß (C-243/09, Сборник, стр. I-9849, точки 39 и 40) и Решение от 30 май 2013 г. по дело Worten (C-342/12, точки 30 и 31).

12 — Регламент (ЕО) № 484/2009 на Комисията от 9 юни 2009 година за изменение на Регламент (ЕО) № 1975/2006 (ОВ L 145, стр. 25).

13 — Регламент (ЕО) № 1122/2009 на Комисията от 30 ноември 2009 година за определяне на подробни правила за прилагане на Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета относно кръстосано спазване, модулация и интегрираната система за администриране и контрол по схемите за директно подпомагане на земеделски производители, предвидени за посочения регламент, както и за прилагане на Регламент (ЕО) № 1234/2007 на Съвета относно кръстосано спазване по предвидената схема за подпомагане на лозаро-винарския сектор (ОВ L 316, стр. 65).

2. Съображения

31. За отговора на първите два въпроса е нужно първо да се изследва понятието за умисъл и след това да се разгледат националните критерии.

а) Относно понятието за умисъл

32. Както посочва запитващата юрисдикция, понятието „умишлено [неспазване]“ в член 23 от Регламент (ЕО) № 1975/2006 и член 67, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 796/2004 не е дефинирано. Тъй като регламентите също така не препращат към националното законодателство, понятието за умисъл следва да се тълкува самостоятелно и еднакво в правото на Съюза¹⁴.

33. Въпреки че в съдебната практика инцидентно се разглежда понятието за умисъл, досега нито законодателят, нито Съдът са разработили общоприложимо определение.

34. Това става ясно от посоченото от запитващата юрисдикция Решение по дело *Afrasiabi* и др.¹⁵ и тълкувания там член 7, параграфи 3 и 4 от Регламент (ЕО) № 423/2007 относно ограничителни мерки срещу Иран¹⁶. Според текста на френски на посочената разпоредба е забранено съзнателното и преднамереното¹⁷ участие в определени дейности, поради което Съдът приема, че е необходимо двата елемента да са налице кумулативно¹⁸. За разлика от това, в текста на Регламент (ЕО) № 423/2007 и на Решението например на немски¹⁹, английски²⁰ или нидерландски²¹ език се комбинират знание и умисъл. В умисъла обаче всъщност се съдържа елементът на знанието²².

35. Все пак от Решението по дело *Afrasiabi* става ясно, че изразилите становище участници в производството с основание са единни във виждането си, че и без изрично да се споменава елемента на знанието, понятието за умисъл обхваща двата елемента, а именно знание²³ и воля за действие. Това се основава на убеждение, което е в достатъчна степен общо за Съюза²⁴, за да може да се приеме, че законодателят на Съюза се ръководи от него, когато употребява понятието за умисъл.

36. Знанието и волята за действие трябва да са насочени към необходимия фактически състав на неспазването. В този смисъл от Решението по дело *Afrasiabi* следва, че е достатъчно, ако извършителят допуска неспазването²⁵.

14 — Вж. по-специално Решение от 18 януари 1984 г. по дело *Ekro* (327/82, Recueil, стр. 107, точка 11), Решение от 19 септември 2000 г. по дело *Linster* (C-287/98, Recueil, стр. I-6917, точка 43) и Решение от 21 октомври 2010 г. по дело *Padawan* (C-467/08, Сборник, стр. I-10055, точка 32).

15 — Решение от 21 декември 2011 г. по дело *Afrasiabi* и др. (C-72/11, Сборник, стр. I-14285).

16 — Регламент на Съвета от 19 април 2007 година относно ограничителни мерки срещу Иран (ОВ L 103, стр. 1).

17 — „Sciemment et volontairement“.

18 — Решение по дело *Afrasiabi* и др. (посочено в бележка под линия 15, точка 64).

19 — „Wissentlich und vorsätzlich“.

20 — „Knowingly and intentionally“.

21 — „Bewust en opzettelijk“.

22 — Вж. Решение от 28 октомври 2010 г. по дело *SGS Belgium* и др. (C-367/09, Сборник, стр. I-10761, точка 57).

23 — Решение по дело *SGS Belgium* и др. (посочено в бележка под линия 22).

24 — Вж. в тази връзка още становището на генералния адвокат Маутас от 29 октомври 1975 г. по дело *General Motors* (26/75, Recueil, стр. 1367 и 1389).

25 — Посочено в бележка под линия 15, точка 64. Относно умишленото поведение вж. също Решение от 18 май 2006 г. по дело *Комисия/Испания* (C-221/04, Recueil, стр. I-4515, точка 71).

37. Следователно трябва да се приеме, че за да е налице умишлено неспазване по смисъла на член 23 от Регламент (ЕО) № 1975/2006 и член 67, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 796/2004, е необходимо най-малкото извършителят да е наясно с възможността за неспазване и да го допуска.

б) Относно нидерландските критерии за установяване на умисъл

38. По-нататък трябва да се изясни дали е допустимо да не се установяват знание и воля за действие, а вместо това да се презюмира наличието на умисъл, ако са изпълнени определени критерии, например ако неспазването противоречи на дългосрочната постоянна политика.

39. Според Комисията държавите членки могат да приемат съответни правила, ако съблюдават принципите на ефективност и равностойност. Според Комисията критериите не бива нито прекомерно да накърняват ефективността на изискванията на правото на Съюза, нито да я изменят в по-неблагоприятна посока в сравнение с ефективността на чисто националните изисквания. Обикновено тези два принципа всъщност са от значение за националното законодателство само дотолкова, доколкото при липса на разпоредби на Съюза държавите членки уреждат процедурата по прилагането на материалното право на Съюза²⁶.

40. Възможно е събирането на доказателства да бъде причислено към процесуалното право; това обаче не важи за правила относно преценката на доказателства като разглежданите критерии. Те се използват за установяване на предвидено в правото на Съюза материално условие за намаляване на помощите. Следователно тези критерии трябва да са съобразени с нормативното съдържание на това условие. Това означава, че не бива нито да водят до предполагагане на умисъла, ако не е налице умисъл по смисъла на правото на Съюза, нито да изключват умисъла, ако от гледна точка на правото на Съюз той съществува.

41. Би могло да бъде засегната ефективността на условието за умишлено неспазване на изискванията, ако всеки от тези критерии обосноваваше установяването на необорима презумпция за наличие на умисъл, както това се намира в първите два преюдициални въпроса. В действителност не може да се изключи изпълнението на тези критерии, независимо че не е налице умишлено неспазване.

42. Прилагането на торове може да съставлява ясна хипотеза. Тази дейност се осъществява умишлено по определен начин. Ако в тази област съществува дългосрочна постоянна политика, може да се предположи, че рискът от несъответствие при определен начин на използване е бил известен на участниците и те най-малко са го допускали.

43. При други неспазвания обаче може да се окаже съмнително наличието на умисъл в действията, независимо от знанието за забраната. Ако се вземат за пример строго защитените растителни видове по смисъла на член 13 от Директивата за хабитатите²⁷, които съгласно член 51, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1698/2005 и съгласно приложение III, буква А, точка 5 не бива да бъдат умишлено отрязвани или унищожавани, като е достатъчно само да се допусне

26 — Решение от 14 декември 1995 г. по дело van Schijndel и van Veen (C-430/93 и C-431/93, Recueil, стр. I-4705, точка 17), Решение от 4 юли 2006 г. по дело Adeneler и др. (C-212/04, Recueil, стр. I-6057, точка 95), Решение от 12 септември 2006 г. по дело Emap и Sevinger (C-300/04, Recueil, стр. I-8055, точка 67), Решение от 28 юни 2007 г. по дело Bonn Fleisch (C-1/06, Сборник, стр. I-5609, точка 41) и Решение от 12 юли 2012 г. по дело Südzucker (C-608/10, C-10/11 и C-23/11, точка 62).

27 — Директива 92/43/ЕИО на Съвета 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (ОВ L 206, стр. 7; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 109).

възможно причиняване на вреда²⁸. Тези защитни разпоредби могат да бъдат нарушени например при коситба на ливада, на която има растения от строго защитен вид, които не са били забелязани, независимо от внимателна проверка. При такъв случай трябва най-малкото да бъде възможно да бъдат оборени нидерландските критерии.

44. Ако се остави настрана съдържанието на критериите, няма нищо проблематично в това, че както подчертава нидерландското правителство, текстът на член 8, параграф 2 от нидерландските Насоки изисква само да бъдат *взети предвид* определени критерии при преценката дали е налице умишъл. Само съблюдаване на подходящи критерии всъщност не може да вреди.

45. Що се отнася до конкретните критерии, то във формата, в която се използват в Насоките, повечето от тях изглеждат подходящи, да подпомагат установяването на умишъл.

46. Не бива обаче да бъде разбран погрешно най-важният за настоящия случай критерий, който административният орган е посочил, за да се обоснове наличието на умишъл, а именно, че правилата за използването на торове, при което се отделят ниски емисии на парникови газове, са част от дългосрочна постоянна политика. Обратно, това обстоятелство не позволява да бъде направен изводът, че в случай на съмнение следва да се приеме, че новите правила се нарушават, без да е налице умишъл. Бенефициерът на селскостопански помощи по-скоро трябва да познава *всички* правила, които следва да се съблюдават при получаване на помощите. Ако се избегне тази грешка, посоченият критерий изглежда напълно подходящ за установяването на умишлено неспазване на забраната. Това е така, защото той позволява презумпцията, че бенефициерът на помощите е знаел за риска от нарушаване на съответните изисквания при определени практики, така че може да се предположи, че той най-малкото е допуснал, че е налице неспазване.

47. Накрая, що се отнася до критерия за сложността на дадена разпоредба, вторият въпрос може да бъде разбран погрешно: разбира се, че от сложността на дадено изискване не може да се прави извод за умишлено неспазване. Напротив, особено сложни изисквания могат особено лесно да бъдат погрешно разбрани. Ето защо критерият за сложността е включен в каталога по всяка вероятност преди всичко като индикатор, който да не допуска презюмирането на умишъл. Въпреки това и този критерий не бива да бъде разбран в смисъл, че задължително изключва умишъла.

48. В обобщение, може да се отбележи, че критериите, посочени в член 8, параграф 2 от нидерландските Насоки относно правната уредба на изискванията за кръстосано спазване в общата селскостопанска политика, могат да бъдат използвани, за да се допусне оборимата презумпция за умишленото неспазване на изискванията на членове 4 и 5 от Регламент (ЕО) № 1782/2003, както и на приложения III и IV към този регламент. Тълкуването и прилагането на тези критерии обаче не може да обезсмисля условието за „умишленото“ несъответствие.

Б– По третия преюдициален въпрос

49. С третия въпрос Raad van State иска да установи дали земеделски производител може да носи отговорност за умишлено неспазване, ако трето лице е извършило определена работа по негово възлагане, в резултат на което се е стигнало до това неспазване. В това отношение са възможни различни подходи за ангажиране на отговорността. Особено ефективна би била обективната отговорност на бенефициера на помощите за всяко неспазване в рамките на неговото стопанство или най-малкото за всяко неспазване, причинено виновно от лицето,

28 — Решение по дело Комисия/Испания (посочено в бележка под линия 25).

извършващо съответната дейност. Значително по-щедро спрямо ползващите помощи земеделски производители би било, ако отговорността се ограничи само до неспазване, причинено виновно лично от бенефициера. По-нататък ще докажа, че следва да се избере средно решение между тези две крайности.

3. Относно текста

50. Съгласно член 51, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1698/2005 за намаляването или отказа на плащане се изисква да не се спазват съответните изисквания „в резултат на действие или [бездействие, за което [...]] са пряко отговорни“ бенефициерите на помощите.

51. Съгласно член 22 от Регламент (ЕО) № 1975/2006 по отношение на намаленията или изключванията, които се прилагат при установяване на несъответствия, се прилага по-специално член 65, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 796/2004. За да бъде ангажирана отговорността на отделния земеделски производител за дадено действие или бездействие, този член предвижда изискването земеделският производител да е „допуснал неспазването“.

52. Необходимата съгласно посочената по-горе разпоредба пряка отговорност за неспазването и необходимостта бенефициерът да го е извършил указват, че само извършено лично от него неспазване би обосновало намаляването на помощите. Текстът на френски на член 65, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 796/2004 обаче е формулиран малко по-широко, тъй като според него е достатъчно бенефициерът да е причинил неспазването („être à l'origine“).

53. Текстът на разпоредба от правото на Съюза трябва да се тълкува по еднакъв начин на различните езици. Затова при различие между текстовете на езиците разпоредбата трябва да се тълкува в зависимост от общата структура и целите на правната уредба, част от която тя представлява²⁹. Освен това правна разпоредба, която се различава в зависимост от езика, следва да се тълкува и според действителната воля на законодателя³⁰.

4. Относно историята на възникване

54. Съдържащото се в член 51, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1698/2005 условие нарушението на правилата да е „в резултат на действие или [бездействие, за което [...]] са пряко отговорни“ бенефициерите, е формулирано в член 6, параграф 1 от Регламент № 1782/2003 при въвеждането на обвързаност между подпомагането в областта на селското стопанство от спазването на екологични стандарти, така нареченото „cross-compliance“ (изискване за кръстосано спазване).

55. Текстът на немски и нидерландски на член 51, параграф 1 от тук разглеждания Регламент (ЕО) № 1698/2005 действително се различават несъществено от формулировката на член 6, параграф 1 от Регламент № (ЕО) 1782/2003, но например текстът на английски и френски на тези разпоредби показва, че принципно те трябва да имат идентично съдържание. Затова може да се приеме, че отклоненията в текста на немски и нидерландски се дължат на по-слабо съгласуван превод, като не се цели промяна на съдържанието.

29 — Решение от 5 декември 1967 г. по дело van der Vecht (19/67, Recueil, стр. 462 и 473), Решение от 27 октомври 1977 г. по дело Bouchereau (30/77, Recueil, стр. 1999, точки 13 и 14), Решение от 14 юни 2007 г. по дело Euro Tex (C-56/06, Recueil, стр. I-4859, точка 27), Решение от 21 февруари 2008 г. по дело Tele2 Telecommunication (C-426/05, Сборник, стр. I-685, точка 25).

30 — Решение от 12 ноември 1969 г. по дело Stauder (29/69, Recueil, стр. 419, точка 3), Решение от 7 юли 1988 г. по дело Moxel Import и Export (55/87, Recueil, стр. 3845, точка 49), Решение от 20 ноември 2001 г. по дело Janu и др. (C-268/99, Recueil, стр. I-8615, точка 47), Решение от 27 януари 2005 г. по дело Junk (C-188/03, Recueil, стр. I-885, точка 33) и Решение от 22 октомври 2009 г. по дело Zurita García и Choque Cabrera (C-261/08 и C-348/08, Сборник, стр. I-10143, точка 54).

56. В рамките на законодателната процедура във връзка с приемането на Регламент № 1782/2003 Комисията предлага намаляване или отказ на плащанията при всяко неизпълнение на основните изисквания³¹. Това предложение намира израз и в съображение 2 от Регламента, където изплащането на директни помощи се обвързва със спазване на правилата, без да се споменава за прякото ангажиране на отговорността. Единствено размерът на намаленията трябва да бъде определен на базата на критерии, които са пропорционални, обективни и градиращи.

57. За разлика от това обаче в Съвета държавите членки отдават голямо значение на пряката отговорност на *бенефициера* на помощите³². Затова следва да се приеме, че с текста в сила понастоящем законодателят цели да предотврати намаляването на помощи, което да не зависи от личната отговорност на земеделския производител.

58. Съображение 45 от Регламент (ЕО) № 1698/2005 може да се тълкува като потвърждение на този подход. Съгласно него следва да се въведе система от наказания в случаите, когато *бенефициерите* на помощите не отговарят на задължителните изисквания, предвидени в Регламент (ЕО) № 1782/2003, за цялото тяхно стопанство, като се отчитат тежестта, степента, дълготрайността и повторението на това неспазване на изискванията. Ако обаче неспазването не се дължи на действия на бенефициера, то няма и основание за налагане на наказание.

59. Условието да може да се ангажира пряко отговорността на отделния земеделски производител за конкретното неспазване е конкретизирано в член 65, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 796/2004. Според първоначалните редакции на текстовете на немски, датски, английски, италиански, нидерландски и шведски език, за да се ангажира отговорността на земеделския производител, е необходимо той сам да е извършил неспазването. Това би могло да се разбере в смисъл, че се позволява намаляване на субсидиите само при неспазвания, извършени *лично* от земеделския производител.

60. По-късно в текстовете на посочените езици е заличена думата „сам“, за да стане ясно, че съответният земеделски производител може да бъде подведен под отговорност, „в случай че самият той не е действал в тесния смисъл на думата“³³. Ето защо, както посочва нидерландското правителство, отговорността на бенефициера на помощите, не е ограничена до случаите на неспазване, извършено лично от него.

61. Разгледани общо, историята на възникването на член 51, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1698/2005 и историята на възникването на член 65, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 796/2004 налагат извода, че неспазване може да бъде санкционирано само на основание на личната отговорност на бенефициера на помощите, като не е необходимо той да е извършил лично това неспазване.

31 — Член 6 от Предложението за Регламент на Съвета с Общи правила за директните плащания в рамките на Общата селскостопанска политика и подпомагащи правила за производители на определени културни растителни видове, COM(2003) окончателен, стр. 23.

32 — Non-paper 1 „Annexe III and Article 6“, Документ на Съвета 9971/03 ADD 1 от 3 юни 2003 г.

33 — Виж член 2, параграф 3 и съображение 18 от Регламент (ЕО) № 239/2005, посочен в бележка под линия 9. Първоначално в текста на френски език се изисква земеделският производител да е причинил пряко съответното неспазване; след поправката причиняването вече не трябва да е „пряко“. На други езици, като например на естонски и на полски, обаче думата „сам“ се запазва. Най-вероятно би следвало да става въпрос за редакционна грешка.

5. Систематични разсъждения

62. Систематичната връзка между член 51, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1698/2005 и член 65, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 796/2004 позволява да се конкретизира по-детайлно отговорността на бенефициера на помощите (по този въпрос вж. буква а). За разлика от това нито последващи допълнения на системата (по този въпрос вж. буква б), нито общи принципи (по този въпрос вж. буква в), нито рискът от злоупотреби (по този въпрос вж. буква г) не изискват разширяване на отговорността на бенефициера на помощите.

а) Относно вината

63. Досегашните разсъждения подкрепят предимно позицията, че намаляванията се ограничават до неспазвания, за които е отговорен бенефициерът на помощите. Положителни критерии за установяване на тази отговорност се съдържат в разпоредбите, обвързващи намаляването на помощите с наличието на умисъл и небрежност.

64. Въпреки че двата основни регламента — Регламент (ЕО) № 1698/2005 и Регламент (ЕО) № 1782/2003 — не съдържат съответни разпоредби, член 23 от Регламент (ЕО) № 1975/2006 препраща с оглед на изпълнението на член 51 от първия посочен регламент към членове 66 и 67 от Регламент (ЕО) № 796/2004. Там е уредено изчисляването на намаленията и изключванията при неспазвания, допуснати поради небрежност, съответно с умисъл.

65. Макар небрежността и умисълът да се споменават изрично само във връзка с определянето на санкцията, от контекста може да се заключи, че двата признака, всеки от тях сам по себе си, са и предпоставка за налагането на санкцията. Затова системата на намаления и изключвания съгласно член 51 от Регламент (ЕО) № 1698/2005 се основава на принципа на виновната отговорност. Отговорността е за неспазвания извършени виновно — поради небрежност или с умисъл.

66. Тази насоченост се потвърждава от съображения 56 и 57 от Регламент (ЕО) № 796/2004. Според първото посочено съображение системата от намаления и изключвания по отношение на задълженията за кръстосано спазване (в областта на екологичното право) има за цел по-специално да насърчи земеделските производители да спазват вече съществуващото законодателство в различните области на кръстосано спазване. Следователно тази система би следвало да се прилага само при допуснати неспазвания, на които земеделските производители са имали възможност да повлияят. Съгласно съображение 57 това са неспазвания, извършени поради небрежност или с умисъл.

67. Обстоятелството, че дейностите са извършени от трети лица, не изключва автоматично личната вина на земеделския производител. Тя може да произтича по-конкретно от избора, инструктирането или контрола (*culpa in eligendo, instruendo vel custodiendo*) на изпълнителя.

68. Това е така, защото бенефициерът на помощите трябва по правило да гарантира, че лицата, които извършват за него стопански дейности, разполагат с необходимите умения и познания, за да не допускат нарушения. Той по-специално е длъжен да не възлага изпълнението на определена работа, която неизбежно води до нарушаване на изискванията, а трябва да формулира възлагането на съответната работа по такъв начин, че при изпълнението ѝ да не се стига до извършване на неспазвания. Същевременно той трябва да контролира изпълнителя по подходящ начин, за да може в случай на нужда да предотврати извършването на неспазвания.

69. Отнесено към настоящия случай, би било разбираемо, ако нидерландските органи презюмират, че конкретното неспазване е умишлено, предвид дългосрочната постоянна политика относно използването на торове, при което се отделят ниски емисии на парникови газове. В този случай бенефициерът на помощите би следвало да носи доказателствената тежест, за да обори тази презумпция. За тази цел той би могъл например да докаже, че е възложил дейностите на добросъвестен и опитен изпълнител, че го е инструктирал да използва торовете така, че да се отделят ниски емисии на парникови газове, както и че го е контролирал по подходящ начин и го е информирал за специфичните условия на своите площи. Ако възложителят не успее да докаже точното изпълнение на своите задължения, в много случаи вероятно би била налице само небрежност. При очевидни нарушения, например възлагането на съответната работа на самостоятелно зает изпълнител, известен с недобросъвестността си, без упражняване на достатъчен контрол, е логично обаче да се презюмира, че може да се допусне възможността за нарушаване на изискванията, т.е. е логично да се презюмира наличието на умишъл.

б) Относно ангажирането на отговорността при прехвърляне на площи

70. В случая в главното производство не може да се обоснове разширяване на възможностите за ангажирането на отговорността и въз основа на посоченото в преюдициалното запитване дело *Langestraat*³⁴.

71. В това дело Съдът потвърждава, че за неизпълнението на изискванията за кръстосано спазване от страна на лицето, на което са прехвърлени или което е прехвърлило земеделски площи, отговаря *в пълен обем* земеделският производител, подал заявлението за отпускане на помощ³⁵.

72. Това решение се основава обаче на член 23, параграф 1, алинея 2 от Регламент (ЕО) № 73/2009³⁶. Тази разпоредба не може да се приложи в настоящия случай, дори само поради свързани с времето причини. Преди всичко обаче тя засяга друго, специфично положение, а именно прехвърлянето на площи.

в) Ангажиране на отговорността въз основата на принципа *respondeat superior*

73. Нидерландското правителство обаче се опитва да обоснове една по-широкообхватна отговорност на базата на принципа *respondeat superior*, съгласно който лице, което възлага на трето лице изпълнението на определени работи, отговаря за действията на това трето лице.

74. Не се установява наличието на такова общо правило, което да е залегнало в правото на Съюза, а и самото нидерландско правителство не е привело никакви доводи, за да обоснове това.

75. Що се отнася до правото на държавите членки, изглежда, че гражданското право на Нидерландия познава съответно правило както в областта на договорното право, така и в извъндоговорната сфера, т.е. в деликтното право³⁷.

34 — Посочено в бележка под линия 2.

35 — Решение по дело *Maatschap L.A. en D.A.B. Langestraat en P. Langestraat-Troost* (посочено в бележка под линия 2, точка 44).

36 — Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета от 19 януари 2009 година за установяване на общи правила за схеми за директно подпомагане в рамките на Общата селскостопанска политика и за установяване на някои схеми за подпомагане на земеделски стопани, за изменение на регламенти (ЕО) № 1290/2005, (ЕО) № 247/2006, (ЕО) № 378/2007 и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1782/2003 (ОВ L 30, стр. 16).

37 — Вж. член 6:76, съответно 6:170, 6:171 и 6:172 от Гражданския кодекс на Нидерландия („*Burgerlijk Wetboek*“).

76. При сравнителен анализ на законодателствата на държавите членки обаче се разкриват разлики. Така например в областта на деликтното право законодателствата на някои държави членки не познават принципа за ангажиране на отговорността на деликвентна за неправомерните действия на неговите помощници, независимо от собствената му вина. Поради това в тези държави членки възложителят не отговаря на деликтно основание за неправомерните действия на своите помощници като за свои собствени действия, а само дотолкова, доколкото самият той има вина за направения избор и извършения контрол³⁸.

77. По различен начин стои въпросът в областта на договорното право. Когато за изпълнение на договорно задължение длъжникът ползва помощта на трето лице, преобладаващият брой от държавите членки възприемат в своите законодателства решения, в резултат на които за виновно извършените действия от неговия помощник длъжникът отговаря пред насрещната страна по договора. В този смисъл длъжникът отговаря за вината на действащото в негова полза трето лице като за своя собствена³⁹.

78. Това означава, че отговорността за действията на лица, привлечени като помощници при изпълнението на договора, е общопризнато правило в договорното право. Плащанията на van der Ham обаче не са му предоставени въз основа на договор, сключен при съобразяване на принципите на автономията на частноправните субекти, а въз основа на административен акт на публичноправен орган. Въпреки това правоотношението прилича на договор, доколкото то, както и договорите, създава връзка между насрещни задължения, при която текущото плащане на помощите, от една страна, е обвързано със спазване на изискванията за предоставянето им, от друга страна.

79. В този смисъл изглежда, че по аналогия е възможно да се приложи принципът, че лицето отговаря за действията на своя помощник при изпълнението на договора, тъй като основната идея на този принцип се изразява в обстоятелството, че лицето, което във връзка с изпълнението на свое задължение ползва помощник и поради това се облагодетелства от възможността да разшири своя обхват на действие, трябва да понесе и тежестите от евентуалното неправомерно поведение на този помощник. Следователно трябва да бъде избегната възможността за влошаване на положението на насрещната страна по договора, що се отнася до отговорността за нарушаване на задълженията от страна на длъжника.

80. Това разсъждение не може обаче да промени по никакъв начин факта, че законодателят на Съюза не е включил принципа *respondeat superior* в разпоредбите относно намаляването на селскостопанските плащания поради нарушения на изискването за „cross-compliance“. Напротив, в член 51 от Регламент (ЕО) № 1698/2005 законодателят изрично установява критерия дали получателът на плащанията следва да отговаря пряко за неспазването, а в членове 65—67 от Регламент (ЕО) № 796/2004 конкретизира, че тази отговорност е отговорност за виновно извършени действия.

38 — Вж. например за германското право § 831 от Германския граждански кодекс („BGB“), за австрийското право член 1315 от австрийския Общ граждански кодекс („ABGB“) или за испанското право член 1903 от СС.

39 — Вж. в тази връзка F. Ranieri, *Europäisches Obligationenrecht*, 3 ed. (2009), p. 796 et sq. Вж. също член III-2:106 от Draft Common Frame of Reference (DCFR) („Длъжник, който възложи на трето лице изпълнението на свое задължение, остава отговорен за изпълнението“) и доказателствата във връзка с правото на държавите членки в *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law — Draft Common Frame of Reference (DCFR)*, p. 762 et sq., която може да бъде намерена на адрес http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf.

81. Следователно би било несъвместимо с принципа на правната сигурност да се презюмира обективна отговорност на бенефициера на помощите за действията на лица, които са извършили определена работа по негово възлагане. Този принцип повелява правните разпоредби да са ясни и определени и тяхното прилагане да е предвидимо за всеки. Това важи с още по-голяма сила за случаите, в които става дума за правна уредба, вследствие на която може да се утежни финансовото състояние на засегнатото лице⁴⁰.

г) Относно риска от представляващо злоупотреба поведение

82. Накрая, необходимостта от наличието на вина не може да бъде оспорена и с довода на нидерландското правителство, че тясно тълкуване на отговорността на земеделския производител можело да способства представляващо злоупотреба поведение.

83. Ако отговорността на бенефициера на помощите бъде ограничена до извършени от самия него нарушения — което би било възможно при твърде стеснително тълкуване на текста — разбира се би съществувал значителен риск от злоупотреби. Това е така, защото в такъв случай изискванията биха могли да бъдат заобиколени обикновено единствено посредством разделение на извършваната работа.

84. Ограничаването на отговорността на бенефициера на помощите само до виновно извършени нарушения обаче не способства злоупотребите. Всъщност всяка злоупотреба по необходимост би била свързана с вина от страна на бенефициера на помощите.

6. Заключение по третия въпрос

85. Следователно земеделски производител, който получава помощ на основание на Регламент (ЕО) № 1698/2005, отговаря за неспазване на задълженията за кръстосано спазване от страна на трети лица, на които той е възложил изпълнението на определена работа, единствено ако самият земеделски производител има вина за това, която по-специално може да се основава на избора, инструктирането или контрола на тези трети лица.

V – Заключение

86. Поради това предлагам на Съда да отговори на преюдициалното запитване по следния начин:

1. За да е налице умишлено неспазване по смисъла на член 23 от Регламент (ЕО) № 1975/2006 и член 67, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 796/2004, се изисква най-малкото извършителят да е наясно с възможността за неспазване и да го допуска.
2. Критериите, посочени в член 8, параграф 2 от нидерландските Насоки относно правната уредба на изискванията за кръстосано спазване в общата селскостопанска политика, могат да бъдат използвани, за да се допусне оборимата презумпция относно умишленото нарушаване на изискванията на членове 4 и 5 от Регламент (ЕО) № 1782/2003, както и на приложения III и IV към този регламент. Тълкуването и прилагането на тези критерии не бива обаче да обезсмисля условието за „умишленото“ неспазване.

40 — Вж. Решение от 16 септември 2008 г. по дело *Isle of Wight Council* и др. (C-288/07, Сборник, стр. I-7203, точка 47), Решение от 10 септември 2009 г. по дело *Plantanol* (C-201/08, Сборник, стр. I-8343, точка 46 и цитираната съдебна практика), както и конкретно за помощите за селскостопанските производители Решение от 25 септември 1984 г. по дело *Könecke* (117/83, Recueil, стр. 3291, точка 11), Решение от 18 ноември 1987 г. по дело *Maizena* и др. (137/85, Recueil, стр. 4587, точка 15) и Решение от 12 декември 1990 г. по дело *Vandermoorle/Комисия* (C-172/89, Recueil, стр. I-4677, точка 9).

3. Земеделски производител, който получава помощ на основание на Регламент (ЕО) № 1698/2005, отговаря за неспазване на изискванията на членове 4 и 5 от Регламент (ЕО) № 1782/2003, както и на приложения III и IV към този регламент, ако това неспазване е извършено от страна на трети лица, на които той е възложил изпълнението на определена работа, единствено ако самият земеделски производител има вина за това, която по-специално може да се основава на избора, инструктирането или контрола на тези трети лица.